

Oikeusministeriö

Viite:

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 25.11.2025, VN/13193/2022-OM-24

Asia:

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Syyttäjälaitoksesta annetun lain ja oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi Syyttäjälaitoksesta annettua lakia ja oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annettua lakia. Ehdotetuilla muutoksilla täydennettäisiin rikosasioiden tietosuojadirektiivin täytäntöönpanoa lisäämällä syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin syyttäjien suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn sovellettavaa lainsäädäntöä täydentäviä säännöksiä ja muutettaisiin oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annettua lakia säätämällä oikeushallinnon viranomaisten yhteisrekisterinpidosta ja siihen liittyen viranomaisten oikeudesta luovuttaa tietovarantoon tallentamia tietoja.

Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 d §

Uudessa syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 d §:ssä on tarkoitus säätää muun ohella rikosasian käsittelyjärjestelmään tallennetut luonnollisten henkilöiden kotiosoitteet ja muut yhteystiedot salassapidettaviksi. Esityksen perusteluiden kohdassa 4.2.6 todetaan salassapidon osalta, että ”rikosasioihin liittyvien henkilöiden yksityiselämän suojaa ja turvallisuutta vahvistettaisiin henkilötunnuksen ja yhteystietojen salassapitoa ja luovuttamisen rajoittamista koskevilla säännöksillä”. Lain yksityiskohtaisissa perusteluissa pykälän 22 d osalta yhteystietojen salassapitoa perustellaan toteamalla, että ”ehdotetuilla säännöksillä yhteystietojen salassapidosta ja luovuttamisen rajoittamisesta poikettaisiin julkisuuslain 31 §:n säännöksistä, joissa yhteystietojen luovuttamista koskevat poikkeukset rajoittuvat tilanteisiin, joissa henkilö on itse pyytänyt salassapitoa terveyteen tai turvallisuuteen perustuvan uhkan vuoksi. Julkisuuslain

säännökset eivät suojaa aukottomasti rikoksen asianosaisten yhteystietoja, joita voi sisältyä sellaisiin asiakirjoihin, joihin kohdistuu yleinen tiedonsaantioikeus”. Sinänsä tässä tarkoitettaneen sanotun lain 24 §:n 31 kohdan säännöstä. Laajemmin salassapitoratkaisua käsitellään säätämisyjärjestysperusteluissa, jossa luonnoksen sivulla 53 todetaan, että asianosaisten ja todistajien uhkailu on lisääntynyt ja että ehdotettu uusi salassapitosäännös tehtäisiin koskemaan niitä tietoja, joiden suojaaminen on välttämätöntä asianosaisten turvallisuuden varmistamiseksi.

Vaikka uusi ehdotettu salassapitosäännös voi olla asianosaisten turvallisuuden kannalta perusteltu ja omiaan lisäämään henkilön yksityiselämän suojaa, esitetty salassapitosäännös kohdistuisi vain syyttäjälaitoksen käsittelemiin henkilötietoihin. Vastaavia henkilötietoja käsitellään rikosprosessissa laajasti muutenkin.

Julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä eduskunta on lähtenyt siitä, että viranomaisten tietojen salassapitoa koskevien säännösten sijoittamiseen erityislainsäädäntöön suhtaudutaan pidättyvästi (EV 303/1998 vp–HE 30/1998 vp, ks. myös PeVL 2/2008 vp, s. 2/I). Uudet salassapitotarpeet hoidetaankin pääsäännön mukaan muuttamalla julkisuuslakia (ks. mm. Lainkirjoittajan opas, jakso 12.4.5). Sen lisäksi, että erityislakeihin sijoitetut asiakirjojen julkisuutta rajaavat säännökset hankaloittavat niiden löytämistä, niiden yhteensovittaminen julkisuuslain säännösten kanssa voi osoittautua hankalaksi. Tämä puolestaan voi aiheuttaa ongelmia säännösten tulkinnalle. Lisäksi kuten käsillä olevassa tilanteessa, vastaavia tietoja kohdeltaisiin mahdollisesti eri perustein ja tavoin saman prosessin eri viranomaisissa.

Näistä syitä katson, että yhteystietojen salassapito tulisi Syyttäjälaitoksesta annetun lain sijaan käsitellä osana julkisuuslain uudistusta.

Yhteisrekisterinpitäjäyys

Pidän nykyisen oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetun lain 7 §:n 1 momentissa säädetyn oikeusrekisterikeskuksen rekisterinpitäjäyden muuttamista esitetyllä tavalla yhteisrekisterinpitäjyydeksi kannatettavana. Lain henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (rikosasioiden tietosuojalaki) 16 §:n 2 momentissa säädetään, että yhteisrekisterinpitäjien on nimettävä keskuudestaan yhteyspisteenä toimiva rekisterinpitäjä, johon rekisteröity voi olla yhteydessä oikeuksiensa käyttöä koskevissa asioissa. Kun valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjäydestä on nyt tarkoitus säätää lailla, pidän selvyiden vuoksi perusteltuna, että laissa säädettäisiin myös siitä, mikä yhteisrekisterinpitäjiksi säädetyistä viranomaisista toimii rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitettuna yhteyspisteenä.

Muuna huomiona totean vielä, että pidän perusteltuna, että luonnoksen lopussa olevassa säätämisyjärjestyskannanotossa vielä viitattaisiin nimenomaisesti esityksen niihin kohtiin, joiden vuoksi perustuslakivaliokunnan lausuntoa esityksestä pidetään suotavana.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Janne Salminen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Pekka Liesivuori